

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ**2021–2025.****УВОД**

Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања” предвиђа развој окружења у коме актери научноистраживачког и иновационог система могу начинити искорак у квалитету и утицају. На темељу овог механизма, дефинисан је општи циљ Стратегије да се развој Републике Србије убрза унапређењем квалитета и ефикасности науке, технолошког развоја и иновација и даље интеграције у Европски истраживачки простор.

У складу са трансформацијом система финансирања научног рада из пројектног модела у институционални, Етнографски институт САНУ (у даљем тексту ЕИ САНУ) кључне чињенице за препознавање и дефинисање приоритета у петогодишњем периоду прилагодио је научној и истраживачкој пракси и организацији рада.

У светлу стратешких одредница Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године, Етнографски институт САНУ свој рад базира на следећим темељним одредницама:

- ЕИ САНУ има статус правног лица, са институционалним финансирањем као основним условом независног научноистраживачког рада.
- ЕИ САНУ свој рад темељи на принципима научне изврсности и аутономности деловања.
- ЕИ САНУ ће наставити успешну сарадњу са Српском академијом наука и уметности на свим пољима.
- ЕИ САНУ наставља да развија издавачку делатност као један од примарних задатака, са тенденцијом оснаживања у будућем периоду.
- ЕИ САНУ ће наставити да развија људске ресурсе, са посебним акцентом на развој младог истраживачког кадра.

- ЕИ САНУ ће наставити и додатно оснажити своје активности на пољу учешћа у домаћим и међународним пројектима, посебно у онима које ће подржавати Фонд за науку Републике Србије.
- ЕИ САНУ свој рад темељи на принципима Отворене науке. У складу са тиме, наставиће се развој издавачке и дигиталне делатности и стручних служби које су значајна подршка реализацији наведених активности.
- ЕИ САНУ ће наставити и појачати научну сарадњу са сродним институцијама у земљи и иностранству, посебно посредством организације научних скупова, семинара, радионица и предавања.
- ЕИ САНУ ће наставити и додатно оснажити рад на популаризацији науке и утицају науке на друштво.
- ЕИ САНУ ће тежити додатном оснаживању стручно-административних послова.

**НАЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА ДОНОШЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ
НАУЧНОГ РАЗВОЈА ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ 2021-
2025.**

1. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања”. У задатом националном и међународном стратешком оквиру, Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године предвиђа низ мера које ће истовремено ојачати (1) институције, (2) истраживаче и (3) истраживачке тимове у научноистраживачком и иновационом систему. Ово жељено стање подразумева да су институције науке и технолошког развоја ојачане до нивоа да буду међународно препознатљиве, оспособљене да самостално решавају проблеме и да одговарају на друштвене изазове. Оснаживање истраживача спроводи се са циљем развоја водећих истраживача који су препознатљиви на светском нивоу, док се од истраживачких тимова очекује да буду способни да

учествују у компетитивним пројектима и стварају ново знање, технологије и радна места.

2. **Закон о науци и истраживањима** („Службени гласник РС”, број 49/19), обезбеђује институционално финансирање института, оснаживање института од националног значаја, механизам за оснивање нових институција, ефикасније праћење и оцена рада института, ефикаснији рад тела и комисија (ефикаснији поступак избора у научна звања); побољшање ефикасности алокације и употребе свих научноистраживачких и развојних ресурса; изградња и даљи развој иновативног друштва заснованог на знању.
3. **Закон о Фонду за науку Републике Србије** („Службени гласник РС”, број 95/18), у члану 3 је прецизирао да се научноистраживачке и развојне активности реализују преко научних, технолошких и развојних програма, у оквиру којих се реализују пројекти, ради остваривања циљева садржаних у Стратегији научног и технолошког развоја Републике Србије. Закон дефинише да се финансирање пројекта спроводи тако да се обезбеде конкурентност и квалитет резултата, ефикасност примене истраживања, отвореност и доступност резултата програма и пројекта, као и развоја научних кадрова, интеграција у међународне научне и технолошке пројекте и системе, сарадња са научном дијаспором, привредним сектором и уређивање својинских права на резултатима истраживања, заштити интелектуалне својине и ауторских права, као и заштити података.
4. **Закон о планском систему Републике Србије** („Службени гласник РС”, број 30/18). У члану 13 је дефинисано да стратегија, по правилу, има један општи циљ и до пет посебних циљева који доприносе остварењу тог општег циља, при чему се мора посебно водити рачуна да циљеви буду јасно одређени, мерљиви, прихватљиви, реални и временски одређени. Истим чланом се дефинише обавезна садржина стратегије која мора имати следеће елементе: визију, преглед и анализу постојећег стања, опште и посебне циљеве, мере за постизање општих и посебних циљева, кључне показатеље учинка на нивоу циљева и мера, институционални оквир за праћење спровођења и вредновање учинка стратегије.

5. **Закон о Српској академији наука и уметности** (Службени гласник Републике Србије, бр. 18/2010.) је чланом 30, став 1, тачка 5 прописао да је Етнографски Институт САНУ институт чији је оснивач Академија. Институти чији је оснивач Академија имају статус правног лица и одговарајућу самосталност у сопственом управљању, располагању финансијским средствима и обављању научноистраживачке делатности и других послова. Институти чији је оснивач Академија уписују се у Регистар научноистраживачких организација које води министарство надлежно за научноистраживачку делатност. Статутом и другим општим актом Академије утврђује се начин на који Академија подстиче и унапређује рад института Академије. Академија има своје представнике у органима института Академије (члан 31) Извештај о раду Етнографског института САНУ подноси се одговарајућем одељењу, које га доставља Председништву Академије, а о научним пројектима и министарству надлежном за научноистраживачку делатност (члан 42). Финансирање научноистраживачког рада Етнографског института САНУ врши се у складу са законом који уређује научноистраживачку делатност (члан 42).

МИСИЈА ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ

Етнографски институт САНУ је научноистраживачка организација из области етнологије и антропологије, која се бави и мултидисциплинарним пољима истраживања културе и колективних идентитета заједница у Србији и окружењу. У Етнографском институту САНУ се спроводе етнолошка и антрополошка истраживања културних феномена и савремених друштвених процеса у дијахронијској и синхронијској перспективи. Примарно подручје истраживања је истраживање и развој у хуманистичким и друштвеним наукама.

Етнографски институт САНУ се дефинише као водећа, међународно препозната научноистраживачка установа. У том смислу, Институт се ослања на јавне и друге изворе финансирања, са циљем одржаша високих критеријума научног рада и повезивања са релевантним домаћим и међународним институцијама и организацијама.

ВИЗИЈА ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ

Етнографски институт САНУ у будућности тежи да оснажи свој водећи значај у Републици Србији и учврсти улогу свога деловања у ширем европском окружењу.

Етнографски институт САНУ, као примарно етнолошко-антрополошка научноистраживачка организација, тежи научно скрупулозним и релевантним резултатима из ове научне области, али и интердисциплинарном и мултидисциплинарном приступу проучавању савремене и традицијске културе, развоју и истраживању националног и других културних идентитета и миграција, те очувању националне, европске и светске културне баштине. Деловање Етнографског института САНУ усмерено је ка стицању теоријских и емпиријских увида који се публикују у облику научних монографија и чланака и представљају на домаћим и међународним научним скуповима, у складу са високим критеријума професионалности и квалитета научноистраживачког рада, а са циљем дисеминације и примене стеченог знања у различитим друштвеним сферама попут културе, образовања, медија, анализе и израде јавних политика и другог.

Овако дефинисане мисија и визија Етнографског института САНУ за циљ превасходно имају јасно наглашено промовисање специфичног етнолошко-антрополошког метода научног сазнања и објашњења и области научног интересовања, и њихове примене у различитим областима друштвеног живота. Етнографски институт САНУ намерава да оснажи сопствену позицију водеће националне етнолошко-антрополошке научноистраживачке институције уз проширење свога деловања у правцу даљег повезивања са европским истраживачким простором.

ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА У ЕТНОГРАФСКОМ ИНСТИТУТУ САНУ

1. Организациона и управљачка структура Етнографског института САНУ

Органи управљања у Етнографском институту САНУ су Управни одбор и Директор. Управни одбор има пет чланова. Два члана именује Извршни одбор Академије из реда чланова Академије, једног члана именује министарство надлежно за

научноистраживачку делатност, а два члана именује Извршни одбор Академије из реда запослених у Институту, на предлог већине запослених. Директор се именује на основу јавног конкурса, на период од четири године. Директора именује ИО Академије. Научно веће је стручни орган Института. Научно веће чине сви истраживачи у научном или наставном звању у Институту, као и један члан кога именује Одељење друштвених наука Академије.

Научноистраживачки рад у Институту обављају истраживачи Института, који, у зависности од остварених резултата у научноистраживачком раду, могу стећи звања: истраживач приправник, истраживач сарадник, научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник.

Стручне, правно-финансијске, административно-техничке, библиотечке, документаристичке и архивске послове обавља Секретаријат ЕИ САНУ.

2. Циљеви руководства Етнографског института САНУ

Приоритети у раду ЕИ САНУ и темељне одреднице које ће омогућити креирање оптималног модуса научног развоја и у наредном периоду су следећи:

- ЕИ САНУ дефинисан је као јавни самостални институт у оквиру Српске академије наука и уметности, са институционалним финансирањем као основним условом независног научно-истраживачког рада.
- ЕИ САНУ свој рад темељи на принципима научне изврсности и аутономности деловања.
- ЕИ САНУ наставља да развија издавачку делатност као један од примарних задатака, са тенденцијом оснаживања у будућем периоду.
- ЕИ САНУ ће наставити да развија људске ресурсе, са посебним акцентом на развој младог истраживачког кадра.
- ЕИ САНУ ће наставити и додатно оснажити своје активности на пољу учешћа у домаћим и међународним пројектима, а посебно у онима које ће подржавати Фонд за науку Републике Србије.
- ЕИ САНУ ће наставити развој стручне службе, како би на адекватан начин подржала развојни процес рада ЕИ САНУ.

- ЕИ САНУ ће наставити и појачати научну сарадњу са сродним институцијама у земљи и иностранству, посебно посредством организације научних скупова, семинара, радионица и предавања.
- ЕИ САНУ ће наставити и додатно оснажити рад на популяризацији науке и утицају науке на друштво.

3. Организација рада у ЕИ САНУ

У склопу текућег рада, директор ЕИ САНУ формира научноистраживачке тимове и радне групе у циљу извршавања одређених послова и задатака. Основна организација научног рада је дефинисана основним смерницама које одређују Директор и Научно веће, уз вредновање пуне слободе научног рада у складу са екстерним околностима. Сваки истраживач има пуну аутономију да предлаже, пријављује се или учествује у пројектима који нису везани за истраживачке задатке унутар научноистраживачких тимова. На тај начин омогућава се слобода научноистраживачког рада и формирање и ширење мрежа између различитих институција и дисциплина, уз поштовање стратешког опредељења институције.

4. Структура финансирања Етнографског института САНУ

Институт је увек био буџетска установа, финанисирана од стране надлежног Министарства, са повременим додатним финансирањем пројеката из других извора. Велика промена наступила је почетком 2002. године са увођењем искључиво пројектног, уместо институционалног финансирања. По доношењу новог Закона о науци и истраживањима 2019. године, као и други институти у Републици Србији, Етнографски институт САНУ улази у процес повратка на институционално финансирање својих основних делатности. Етнографски институт САНУ се у протеклих пет година готово у целости финансирао средствима Министарства просвете, науке и технолошког развоја, и то финансирањем три пројекта основних истраживања ("Културно наслеђе и идентитет", "Мултиетничитет, мултикултуралност, миграције – савремени процеси", „Стратегије идентитета: савремена култура и религиозност") и једног пројекта Интегралних интердисциплинарних истраживања (ИИИ) под називом "Интердисциплинарно

истраживање културног и језичког наслеђа Србије и израда мултимедијалног интернет портала *Појмовник српске културе*". Као други значајан извор финансирања из буџетских средстава истичу се пројекти реализовани путем конкурса Министарства културе и информисања, а онда и пројекти Секретаријата за културу града Београда.

Од компетитивних пројеката који су реализовани уз финансијску подршку ван буџетских средстава, издваја се истраживачки пројекат "Gender gaps among marginalized Roma in Serbia" (2018), финансиран од стране Светске банке, где је Етнографски институт САНУ средства за истраживање добио путем тендера, а укупан буџет пројекта износио је 35 хиљада америчких долара. Такође, остварена је сарадња са УНИЦЕФ-ом, у оквиру пројекта „Дечији бракови у ромској популацији у Србији”, где је истраживачима ЕИ САНУ финансирано теренско истраживање, као и публиковање истоimenог извештаја (2017). Као успешан модел екстерног финансирања, издваја се и пројекат „Положај научнице у друштву и на тржишту рада у Србији“, финансијски подржан од стране УНЕСКО, као и кооперација са Службеним гласником на издавању прве књиге из едиције *Мали лексикон српске културе* („70 појмова етнологије и антропологије“).

Анализа извора финансирања Етнографског института САНУ указује да 98 процената финансијских средстава Институт добија из буџетских извора. Са друге стране, видљива је тенденција да се извори финансирања у последње три године диверсификују, а стратешко опредељење Института јесте да се удео у финансирању истраживања од стране екстерних фондова и организација увећа.

Етнографски институт САНУ, као јавна институција чији је оснивач Српска академија наука и уметности, стратешки је опредељен ка континуираном и стабилном финансирању из државних и јавних извора и фондова у највећем проценту, као гарант слободе и независности истраживачког рада, као и доприноса очувању и развоју националне и других мањинских култура у Србији, у сврху јавне добробити.

5. Станje људских ресурса у Етнографском институту САНУ

Људски ресурси представљају најважнији фактор развоја научноистраживачког рада ЕИ САНУ Етнографски институт САНУ на дан 12.11. 2021. године има укупно 38 запослених. Научни сектор института апсолутно доминира у структури запослених, са

релативно повољном структуром научних, односно истраживачких звања, од тога – 5 научних саветника, 11 виших научних сарадника, 11 научних сарадника, 4 истраживача сарадника и 7 запослених у стручној служби. Кадровска структура је у овом тренутку најјача у средњем сегменту (виши научни сарадници и научни сарадници), нешто слабија код највиших звања, а број запослених доктораната је релативно мали.

По научно-стручном профилу, међу истраживачким кадром доминирају етнолози, односно антрополози: 26 је истраживача који имају макар један академски степен из области етнологије/антропологије (сви са докторатима или тренутно на докторском студију из ове области, од којих су двоје докторирали у иностранству). Остали сарадници (5) докторирали су из области књижевности, лингвистике, културологије, фолклористике и опште и класичне филологије (од тога један докторат из иностранства). С обзиром на актуелне основне научне циљеве Института, већински етнолошко-антрополошки профил истраживача је оправдан и пожељан, уз допуњавање научног кадра из сродних дисциплинарних области које такође обрађују питања културе и идентитета.

Имајући у виду актуелне научне циљеве установе, постојећи број запослених тренутно задовољава, а увећавање броја сталних сарадника било би пожељно у будућности, с обзиром на пројектоване планове. Ово се посебно односи на ангажовање младих истраживача које је тренутно могуће једино путем конкурса за стипендије или приправничке позиције које оглашава Министарство, а у изнимним случајевима преко замене за сарадника који по било ком основу напушта установу. Формирање научноистраживачког кадра већ у фази докторског студија круцијално је за концепирање нових истраживачких поља из области етнологије и антропологије, која се формулишу у садејству једине научноистраживачке (Етнографски институт САНУ) и једине наставно-научне етнолошко-антрополошке институције у Србији (Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду), између осталог, и преласком дела доктораната етнолога-антрополога на истраживања у нашу установу.

Појачавање научног сектора формираним кадровима је такође пожељно у будућности, укључујући и ангажовање сарадника који су докторирали на страним универзитетима, или обављали постдокторска истраживања (пожељно преко сталног конкурса за тзв. повратнике из иностранства). Континуирано усавршавање истраживача преко стручних боравака на страним институтима и факултетима редовно се одобрава у

складу са актуелним прописима, а дуготрајнија усавршавања сарадника биће могућа захваљујући одредбама најновијег закона о НИД. С друге стране, актуелни закон не даје конкретне могућности за реципрочну мобилност, односно дуже доласке и боравак страних научника на постдокторска и друга истраживања у Институту.

Стручна служба Института тренутно броји седам запослених. Сарадници из стручне службе уз велики труд успешно покривају широк и разноврстан обим послова који излазе из њихових описа радних задатака, а све у циљу пуне подршке раду истраживача у ЕИ САНУ. Значајну подршку у обављању неакадемских стручних послова волонтерски такође обављају и запослени истраживачи (нпр. одржавање интернетских платформи установе, дигитализација, припрема издања итд.). Све ово указује на неопходност да се у будућем раду ЕИ САНУ ојача рад стручне службе.

Истраживачку инфраструктуру Етнографског института САНУ чине радни простор са пратећом опремом, док су ресурси који су на располагању истраживачима библиотека и документација. Радни простор чине канцеларије запослених и мања конференцијска сала. Библиотека Етнографског института САНУ садржи домаће и стране монографске публикације и периодику из области етнологије и антропологије и сродних дисциплина. Документација датира од оснивања Института и њу већином чини грађа прикупљана на теренским истраживањима, која у будућности изискује савремену обраду (архивистичку и дигиталну).

ПОКАЗАТЕЉИ УСПЕХА ДОСАДАШЊЕГ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ

1. Међународна научна сарадња и сарадња са научним и образовним институцијама Републике Србије

Етнографски институт САНУ одржава редовну сарадњу са домаћим универзитетима, примарно са Универзитетом у Београду (највише Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета и Центар за студије културе Факултета политичких наука), те у мањој мери са другима (нпр. Универзитет у Нишу), највише на научноистраживачком и стручном плану (докторске и комисије за звања, сарадња у издаваштву, организација скупова и семинара и др.). Учешће у настави је

ограниченог обима, најчешће у виду повремених предавања сарадника Института у оквиру наставе, а поједини сарадници наше установе су били ангажовани као гостујући или стални предавачи по уговору, углавном на Универзитету у Београду. Научноистраживачки пројекти и друге сарадње унутар Републике Србије су се до сада највише реализовале преко пројеката основних и интердисциплинарних истраживања надлежног министарства, те путем других пројектних линија (преко Министарства културе и информисања Републике Србије).

Етнографски институт САНУ сарађује са сродним међународним научним институцијама, институтима иностраних академија наука, универзитетским установама у Европи као што су: 1. Институт за етнологију и фолклористику Бугарске академије наука; 2. Институт за етнологију Мађарске академије наука; 3. Институт за етнологију и социјалну антропологију Словачке академије наука; 4. Институт за етнологију и антропологију „Миклухо Маклај“ Руске академије наука; 5. Институт за етнологију Чешке академије наука и други.

Етнографски институт САНУ (ЕИ САНУ) поседује искуство дуготрајне билатералне сарадње са међународним и националним институцијама, као и организовања и учешћа на међународним и националним конференцијама. Међународна сарадња са партнерским научноистраживачким институцијама из иностранства је резултирала многобројним научним публикацијама објављеним у Србији и у иностранству. Постоји обострана заинтересованост за наставак сарадње, и планирана је у наредном периоду у виду нових форми билатералних уговора, пројеката и пројектних тема. Услед промене концепције међуакадемијске сарадње код неких иностраних партнера, ЕИ САНУ очекује одлуку САНУ да би се сарадња наставила у новим оквирима.

Договорен је нови пројекат у оквиру билатералне међуакадемијске сарадње ЕИ САНУ и Института за етнологију и фолклористику Бугарске академије наука. ЕИ САНУ тренутно обавља истраживања на три пројекта у сарадњи са две партнерске установе из Мађарске. Са Институтом за етнологију Мађарске академије наука одвијају се активности на пројекту „Етнолошка истраживања Срба у Мађарској и Мађара у Србији“. Институт ће у наредном периоду реализовати и пројекте „Живот Срба у Батањи“ и „Слика и памћење“ у партнерству са Српским институтом из Будимпеште. Уз подршку фондације DAAD, ЕИ САНУ је са Универзитетом у Гетингену и загребачким Институтом за етнологију и

фолклористику организовао летњу школу о миграцијама у Београду, и надамо се наставку сарадње у сличним оквирима. Са Институтом за етнологију и антропологију Историјског факултета Јагелонског универзитета у Кракову потписан је уговор о научној сарадњи, и у оквиру ње је предвиђен одлазак сарадника ЕИ САНУ у Краков и држање предавања на универзитету. ЕИ САНУ учествује у пројекту „Породично памћење и културно наслеђе: Армани (Цинцари, Власи) у Србији и Македонији“, којим руководе Македонска академија наука и уметности и Српска академија наука и уметности, а који укључује и друге партнёрске установе из Северне Македоније и Србије. Наставља се и научна сарадња успостављена међусобним споразумом са Институтом за фолклор „Марко Цепенков“ из Скопља. У плану су: наставак рада на пројекту „Истраживање културе и историје Срба у Румунији“, у оквиру сарадње ЕИ САНУ, Западног универзитета у Темишвару и Центра за научна истраживања и културу Срба у Румунији; наставак рада на билатералном пројекту „Различити идентитети и функције урбаног простора: компаративна студија ситуације у Београду и Атини“, који се реализује у сарадњи ЕИ САНУ са Демокритовим универзитетом Тракије, наставак билатералног пројекта „Савремене промене и свакодневна култура у Русији и Србији“, који се реализује у оквиру дугогодишњег партнёрства са Институтом за етнологију и антропологију „Миклухо Маклај“ Руске академије наука; наставак сарадње са два партнёрска института Словачке академије наука: са Институтом за етнологију и социјалну антропологију и са Институтом за политичке науке; наставак сарадње са Институтом за етнологију Чешке академије наука, одељењем овог Института у Брну, и Институтом за европску етнологију Филозофског факултета Масариковог универзитета из Брна; наставак сарадње са сродним научним установама из Хрватске, Институтом за етнологију и фолклористику и Институтом за миграције и народности из Загреба, те из Црне Горе (Црногорска академија наука и умјетности).

Институт је са страним универзитетима до сада углавном имао научноистраживачку сарадњу (организација скупова, летњих школа, стручни боравци и сл.), а поред одлазака сарадника Института на стручна усавршавања и истраживања на стране универзитетете, наши су сарадници били појединачно ангажовани и као гостујући или стални предавачи по уговору и на страним универзитетима (у САД, Црној Гори, Летонији итд.).

2. Утицај научноистраживачког рада ЕИ САНУ на друштво

Етнографски институт САНУ је сарађивао са Уницефом, Унеском и Светском банком. 1) Са Уницефом је потписан протокол о сарадњи 2016. године на основу којег је Институт био партнери у истраживању праксе малолетничких бракова у ромској популацији. Истраживање је резултирало извештајем „Дечији бракови у ромској популацији у Србији. Етнографско истраживање“, који је објављен у саиздаваштву Уницефа, Ромског женског центра БИБИЈА и ЕИ САНУ. 2) Етнографски институт САНУ је реализовао истраживање у оквиру пројекта "Gender gaps among marginalized Roma in Serbia" који је финансирала Светска банка. 3) У сарадњи са Унеском, Институт је спровео пројекат „Положај научница у друштву и на тржишту рада у Србији“, који је резултирао у научној конференцији са изванредним јавним одјеком, семинаром за студенткиње, документарним филмом итд., а објављен је зборник научних радова „Научнице у друштву“. У оквиру пројекта „Дечији бракови у ромској популацији“ у сарадњи ЕИ САНУ и Уницефа спроведено је квалитативно истраживање праксе малолетничких бракова у маргинализованим заједницама у Србији. Истраживање је указало на комплексност фактора који утичу на постојање и карактер дечјих бракова чиме је омогућено креирање адекватних политика по овом питању. Научна конференција „Научнице у друштву“ је обрадила тему положаја научница у друштву и на тржишту рада и окупила преко четрдесет учесница и учесника из земље и иностранства. Омогућен је актуелан пресек и анализа положаја жена у науци у Србији, као и размена нових сазнања из ове области са научном заједницом и широм јавношћу. Конференција је била платформа за формирање идеја и покретање друштвено ангажованих активности у погледу побољшања положаја жена у науци. 4) Етнографски институт САНУ је традиционално посвећен испитивању миграција и мобилности, а ово тематско поље је посебно истакнуто од 2015. године, и то редовним (једном годишње) објављивањем најактуелнијих доприноса домаћих и страних научника на ову тему у посебним свескама институтског научног часописа *Гласник ЕИ САНУ*, организовањем летње школе на ову тему, учешћем наших сарадника на пројектима са овом темом и др., чиме се наш институт позиционирао као домаћа научна установа која је можда најсвеобухватније покрила најактуелније процесе мигрантских таласа и кретања, азила и избеглиштва у овом делу Европе. 5) Пројекат „Олга Бенсон – снови о прошлости и

традицији“, који је имао подршку Министарства културе, изнедрио је три главна резултата (монографију са каталогом збирке, интернетску презентацију и музејску изложбу која је била постављена у више градова у земљи), који су знатном медијском покривеношћу и посетом грађана унапредили јавна сазнања о традицијској култури и ликовној уметности у нашој земљи. Редовна је сарадња са другим институтима чији је оснивач САНУ, као и са Одељењем за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду, Центром за студије културе Факултета политичких наука у Београду, и другим научним установама. ЕИ САНУ блиско сарађује са Етнолошко-антрополошким друштвом Србије (ЕАДС), кровним стручним удружењем етнолога и антрополога у земљи. ЕИ САНУ има развијене односе са установама културе у Србији, примарно са Етнографским музејом у Београду, те великим бројем комплексних музеја у Србији са етнолошким одељењима, са циљем унапређивања и истраживања културног наслеђа што је један од научних циљева наше установе. Такође је интензивна сарадња и са другим сродним институцијама, задњих година посебно са Архивом Војводине, која је резултирала зборником радова „Пропаганда и јавни наративи у социјалистичкој Југославији“.

3. Капитална издања Института

Поред редовне научне издавачке делатности Етнографског института, 2017. и 2019. године објављена су и два обимна монографска издања („Мали лексикон српске културе – 70 појмова етнологије и антропологије“, и „Олга Бенсон – снови о прошлости и традицији“) која преносе научна и стручна сазнања и широј јавности.

ЕИ САНУ креатор је мултимедијалног интернет портала *Појмовник српске културе*, који такође представља на нови начин традицијску и савремену културу Србије широј јавности. Ова платформа је осмишљена као дигитална форма представљања етнолошко-антрополошких сазнања широј јавности у виду енциклопедијских одредница које обрађују важне појмове српске традиционалне и савремене културе. У даљем периоду, поред наставка израде одредница *Појмовника*, настојаћемо да унапредимо платформу у складу са иновацијама у области дигиталне технологије, у зависности од финансијских средстава за набавку потребног софтвера и ангажовања стручне особе за послове дигитализације.

ОПШТИ ЦИЉ СТРАТЕГИЈЕ

Основни циљ развојне стратегије Етнографског института САНУ јесте да у будућности оснажи свој водећи национални значај у Републици Србији и учврсти улогу свога деловања у ширем европском окружењу.

Циљ ЕИ САНУ је да остане централна национална и научноистраживачка организација, како из области етнологије и антропологије, тако и у ширем подручју истраживања културе и колективних идентитета заједница, у Србији и у овом делу Европе, и то као водећа научна установа у овој области у Европи, и јасно препознатљива у европским академским оквирима.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ

У сврху остварења општег циља Стратегије, дефинисана су три посебна циља:

ПЦ. 1 – Оснаживање позиције водеће националне етнолошко-антрополошке научноистраживачке институције, уз проширење свога деловања у правцу даљег повезивања са европским истраживачким простором.

ПЦ. 2 – Етнографски институт САНУ, као примарно етнолошко-антрополошка научноистраживачка организација, тежи научно скрупулозним и релевантним резултатима из ове научне области, али и интердисциплинарном и мултидисциплинарном приступу проучавању, као и развоју и унапређењу стручно- административних послова.

ПЦ. 3 – Промовисање специфичног етнолошко-антрополошког метода научног сазнања и објашњења и њихове примене у различитим областима друштвеног живота, посебно када је реч о савременој и традицијској култури, разумевању националног и других културних идентитета и миграција, те очување националне, европске и светске културне баштине.

ОПИС МЕРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ

ПЦ. 1 – У циљу оснаживања позиције водеће националне етнолошко-антрополошке научноистраживачке институције и даљег повезивања са европским истраживачким простором ЕИ САНУ ће спровести следеће мере:

1.1. Међународна сарадња, међуинституционална сарадња, дијалог са другим дисциплинама и сарадња са државним институцијама и установама Републике Србије. Етнографски институт ће се трудити да прошири и ојача међународну сарадњу и учешће на међународним и европским пројектима како би повећао своју видљивост и значај у европском простору. Сарадња са државним институцијама, установама привреде и другим областима друштвеног деловања представљаће посебан изазов у будућем раду Етнографског института. Институт ће такође организовати серију округлих столова и тежити успостављању међуинституционалне сарадње и дијалога са другим дисциплинама и утицају на јавне политике.

1.2. Остварење горе набројаних могућности деловања требало би да допринесе већој видљивости и разумевању рада Института и приближавању ширем кругу корисника. У овом циљу, Институт би требало да унапреди делатност на пољу промоције науке. Један од начина промоције науке и размене научних и стручних информација и видљивости у локалном, регионалном и европском простору, свакако је и електронско издаваштво, у које би спадало и објављивање у Open Access публикацијама. Ради повећања утицаја у европском простору, Етнографски институт САНУ ће тежити објављивању одређеног броја издања на енглеском језику.

1.3. Једна од важних друштвених улога Етнографског института САНУ такође је могућност анализе горућих друштвених питања и проблема, те саветодавна улога у погледу читавог низа питања која су важна за доношење државних одлука и политичких стратегија. С обзиром на структуру запослених и њихова истраживачка опредељења, Етнографски институт САНУ има велики капацитет за иновације и могућности умрежавања са другим научним и државним

институцијама, те институцијама културе, у оквиру истраживачких и примењених пројекта.

1.4. Будући да је у Институту ангажован довољан број истраживача у научним звањима, који су специјализовани за одређена поља и области истраживања, Институт би требало да тежи остваривању формалних услова за организовање мастер и докторских студија, указујући надлежнима на потребу усклађивања законодавног оквира.

ПЦ. 2 – Етнографски институт САНУ, као примарно етнолошко-антрополошка научноистраживачка организација, наставиће са остваривањем научно скрупулозних и релевантних резултата из ове научне области, али и са интердисциплинарним и мултидисциплинарним приступом проучавању, као и развојем и унапређењем стручно-административних послова. Стога ће бити предузете следеће мере:

1.1. Организовање научних истраживања која ће омогућити стицање теоријских и емпиријских увида који се публикују у облику научних монографија и чланака и представљају на домаћим и међународним научним скуповима, у складу са високим критеријума професионалности и квалитета научноистраживачког рада, а са циљем дисеминације и примене стеченог знања у различитим друштвеним сферама, попут културе, образовања, медија, дигитализације, анализе и израде јавних политика и друштвеног живота, у циљу прихватања научних сазнања доступних и примењивих у широј друштвеној заједници.

1.2. У организационој структури Етнографски институт САНУ тежиће још бољој организацији научноистраживачког рада и његове дисеминације, унапређењу стручно-административних послова. У том циљу приступиће се организовању тимова и радних група, у складу са тренутним потребама, на предлог директора Етнографског института САНУ:

1.2.1. Научноистраживачки тимови

Институт је покретач заједничких истраживачких и издавачких пројекта и пројекта промоције науке. У складу са тим, у оквиру Етнографског института САНУ, по актуелној потреби, на предлог директора, могу се оформити интерни истраживачки

тимови, који би омогућили препознатљивост одређених дугорочних научноистраживачких тема ради обезбеђивања лакше комуникације са другим институцијама и актерима.

Ради остварења овако конципираног оквира стратегије, у Институту ће бити дефинисани тимови:

- 1) Потенцијални научноистраживачки тимови могу бити, по потреби и уз одлуку директора, окупљени око следећих основних научних тема којима се поједини истраживачи континуирено баве:
  - Културно наслеђе
  - Историјска антропологија
  - Антропологија религије
  - Етничитет, миграције, мањине и мањинске групе
  - Антропологија савремене и популарне културе
  - Антропологија уметности
  - Лингвистичка антропологија
  - Филозофска антропологија
  - Антропологија свакодневног живота
  - Антропологија културне интимности
  - Антропологија емоција
  - Дигитална антропологија
  - Примењена антропологија
  - Визуелна антропологија
  - Медицинска антропологија
  - Феминистичка антропологија

1.2.2. Потенцијалне радне групе, по потреби и уз одлуку директора, које ће се бавити:

- ПР делатношћу, организовањем промоција и учешћа истраживача у јавним догађањима и ТВ и радијским емисијама;

- организовањем округлих столова и трибина и предавања;
- организовањем етнолошко-антрополошких радионица, едукације и летњих школа за дијаспору;
- сређивањем и дигитализацијом архивске грађе;
- дигитализацијом и радом на сајтовима Етнографског института САНУ и Гласника ЕИ САНУ;
- унапређењем стручно-административним Етнографског института САНУ

ПЦ. 3 – Ради остварења циља промовисања специфичног етнолошко-антрополошког метода научног сазнања и објашњења и његове примене у различitim областима друштвеног живота, Етнографски институт САНУ бавиће се следећим активностима:

- 1.1. Информисање шире друштвене заједнице. Институт ће наставити са ширењем научне и технолошке културе, осавремењивањем сајта Етнографског института САНУ, електронског издаваштва и унапређењем изrade *Појмовника српске културе*.
- 1.2. С обзиром на истраживачке капацитете и тенденцију њиховог јачања (број истраживача, релевантност и разноврсност истраживања), као и добру организацију и управљање, Етнографски институт САНУ као водећа национална научна институција доприноће својом делатношћу не само очувању културног наслеђа, већ и развоју културе, те подизању нивоа грађанске свести и научне писмености, међусобне толеранције и друштвеног дијалога.
- 1.3. Етнографски институт САНУ наставиће добру сарадњу са Српском академијом наука и уметности. ЕИ САНУ наставиће добру комуникацију и сарадњу са државним институцијама Републике Србије, трудећи се да оствари професионалну саветодавну улогу, засновану на резултатима својих научних истраживања у погледу читавог низа питања која су важна за доношење државних одлука и политичких стратегија.

АНАЛИЗА ЕФЕКАТА

Како би се постигао ефекат унапређења рада Етнографског института САНУ, неопходно је обезбедити већа финансијска улагања у рад Института, раст броја истраживача, унапређење научноистраживачке инфраструктуре, стручно-административне инфраструктуре и препознатљивости ЕИ САНУ на националном, регионалном и европском нивоу. Планским улагањем у набавку нове опреме, према Платформи за развој истраживачке инфраструктуре Републике Србије, ЕИ САНУ би добио системску подршку својим истраживањима. Један од ефеката ових мера би и повећан број међународних пројеката на којима учествује ЕИ САНУ. Успех ових мера почива и на обезбеђивању јавне подршке, комуникације Института са грађанима и са институцијама Републике Србије. Мере Стратегије развоја ЕИ САНУ ће покренути низ динамичних процеса неговања научног квалитета, раста броја истраживача, јачање и ширење компетенција, као и јачање стручно административних послова, како би се остварила дугорочна визија раста ЕИ САНУ. Јачање, финансијска подршка и успостављање нових канала комуникације између друштва и научноистраживачког и иновационог система представљају кључни услов у реализацији Стратегије ЕИ САНУ и неопходну подршку ресорног Министарства.

МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Механизми за спровођење Стратегије ЕИ САНУ засновани су на континуираном праћењу њених ефеката на основу годишњих, шестомесечних и кварталних извештаја о раду и планова рада истраживача. Укупно вредновање Стратегије вршиће се анализом учинака и остварености планова за одређени период, на нивоу посебних циљева, и показатељима напретка ка општем циљу. Истраживачи су у обавези да редовно шаљу извештаје директору Института и Научном већу САНУ а стручно-административно особље директору Института. Директор Института редовно информише о активностима и

напретку Управни одбор ЕИ САНУ, као и Српску академију наука и уметности. Етнографски институт САНУ такође шаље редовне извештаје Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

СНАГЕ ЕИ САНУ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

1. ЕИ САНУ је једина водећа институција од националног значаја у Републици Србији у области етнологије/антропологије која има капацитет спровођења квалитативних, научних етнолошких и антрополошких истраживања;
2. ЕИ САНУ је централна национална и научноистраживачка организација, како из области етнологије и антропологије, тако и у ширем подручју истраживања културе и колективних идентитета заједница у Србији и у овом делу Европе, као водећа научна установа у овој области у Европи, и јасно препознатљива у европским академским оквирима;
3. Добри колегијални и међуљудски односи;
4. Адекватан генерацијски баланс сарадника, као и баланс у научним звањима;
5. Оптималан број и диверсификована дисциплинарна структура запослених истраживача с обзиром на циљеве рада, што доприноси интердисциплинарности;
6. Компетенције старијег истраживачког кадра (искуство дуготрајне билатералне сарадње са међународним и националним институцијама, организовања и учешћа на међународним и националним конференцијама);
7. Компетенције млађег истраживачког кадра (искуство у сарадњи на међународним пројектима и писању пројеката) и способност прилагођавања новим трендовима функционисања научноистраживачког рада;
8. Флексибилност и разноврсност истраживачких тема, праћење и истраживање актуелних друштвених проблема;
9. Располагање богатом архивском грађом и етнолошком библиотеком и доступност библиотеке јавности (студентима, заинтересованим појединцима);
10. Значајна и редовна издавачка продукција;

11. Ангажованост у промовисању ЕИ САНУ и дисциплине у јавности (отворена врата, учествовање на Ноћи истраживача и сличне активности);
12. Стручан и компетентан састав стручно- административне службе која може благовремено и квалитетно обављати разноврсне послове из домена њеног рада.

ПРЕТЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕГИЈЕ ЕИ САНУ

1. Непостојање посебне опреме неопходне за процес дигитализације архивског и библиотечког фонда (компјутера са програмским пакетом, скенера, штампача), као и за адекватну обраду и сигурно чувања грађе која се већ налази у дигиталном формату (већ дигитализована грађа, као и дигитални видео и аудио записи);
2. Недовољна оријентација ка примењеним истраживањима;
3. Недовољна финансијска средства за предавање страних истраживача, а у циљу размене идеја са истраживачима са института;
4. Слабија усмереност на тимски рад у склопу заједничких истраживања;
5. Недовољна количина опреме неопходне за теренски рад (диктафони, камере, фотоапарати, лаптопови са одговарајућим софтвером);
6. Неусклађеност постављених рокова за обавезе института и истраживача према министарству и националним фондовима (захтеви за унос референци истраживача у базе података Министарства, расписивање конкурса у годишњим периодима у којима је административно отежан процес аплицирања);
7. Повремено недовољно разумевање за специфичност хуманистичких наука када је о њеном вредновању реч;
8. Недовољна и све слабија доступност научне литературе путем претплате (нпр. КОБСОН);
9. Непрепознавање значаја квалитативних метода истраживања и практичне примене њихових резултата од стране релевантних националних институција у здравству, образовању, јавним политикама итд;
10. Непостојање сагласности о једнаком вредновању педагошког и истраживачког рада из које произилази неравноправни положај института у

односу на факултете; непостојање јасне правне регулативе која омогућава запосленима у институтима рад са студентима, посебно на постдипломским студијама (предавања, менторство, стручна обука);

1. Оптерећење и успоравање рада административним и бирократским пословима (процедура избора у звање, захтеви за слањем штампаних примерака публикација у супротности са добром међународном праксом и сл.);
12. Неадекватна финансијска подршка међуакадемијској билатералној сарадњи, услед непостојања наменског фонда при САНУ.
13. Немогућност обављања уобичајеног теренског рада током трајања пандемије;
14. Слаба пролазност пројеката на конкурсима Фонда за науку, за хуманистичке дисциплине;
15. Непостојање софтвера за анализу квалитативних и других података, као и софтверске и хардверске опреме неопходне за удаљени рад током пандемије.

ПРИЛИКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА У ЕИ САНУ

1. Охрабривање етнолога/антрополога који су докторирали у иностранству да се врате у земљу и укључе у научни рад;
2. Пројекти Фонда за науку омогућавају јачање тимског рада на заједничким пројектима и тиме могу повећати видљивост института;
3. Могућност конкурисања за иностране фондове за финансирање пројекта;
4. Препознавање значаја квалитативног истраживања од стране релевантних међународних институција (Светска банка, УНИЦЕФ, СЗО, УНХЦР, УНДП);
5. Капитализација већ успостављене сарадње са релевантним националним и међународним институцијама за будућу сарадњу;
6. Повезивање и сарадња са културним и едукативним центрима (Петница, Студентски културни центар, Дом омладине у Београду, музеји у градовима Србије) у циљу популаризације дисциплине и промовисања ЕИ САНУ;
7. Искуство појединачних сарадника у квалитативним истраживањима из области јавног здравља као битног поља у постојећој епидемиолошкој ситуацији.

Управни одбор Института

Председник

др Владимир Рогановић

Стратегија развоја Етнографског института САНУ 2021-2025. године број: 494/1 од
10. XI. 2021. године истакнута је на огласној табли у седишту Етнографског
института, Кнез Михаила 36, Београд, дана 10. XI. 2021. године.

Стратегија развоја Етнографског института САНУ 2021-2025. године ступа на снагу
дана 20. XII. 2021. године

Управни одбор Института

Председник

др Владимир Рогановић